

Johanneksen evankeliumin selitys 50
Joh. 18:1-24

Jeesuksen vangitseminen

Edellisellä kerralla tässä Johanneksen evankeliumin selityksessä pääsimme Jeesuksen jäähyväisrukouksen loppuun. Se päättyi rakkauteen:

Minä olen opettanut heidät tuntemaan sinun nimesi ja opetan yhä, jotta heissä pysyisi sama rakkaus, jota sinä olet minulle osoittanut, ja jotta minä näin pysyisin heissä."
(Joh. 17:26)

Sen jälkeen alkaa Johanneksen evankeliumissa luku 18 ja uusi asia. Senkin teemana on itse asiassa rakkaus; ei vain sanoissa vaan teoissa. Rakkaudesta meihin Jeesus antoi vangita itsensä, Isänsä tahdolle kuuliaisena ja häntä rakastaen. Luvusta 18 alkaa Johanneksen evankeliumin kärsimyshistoria, joka jatkuu luvun 19 loppuun asti.

Tämän sanottuaan Jeesus lähti opetuslapsineen Kidroninpuron toiselle puolen. Siellä oli puutarha, ja Jeesus ja opetuslapset menivät sinne. Myös Juudas, hänen kavaltajansa, tunsipaikan, koska Jeesus oli monesti ollut siellä opetuslastensa kanssa. Niinpä Juudas otti mukaansa sotilasosaston sekä ylipapeilta ja fariseuksilta saamiaan miehiä, ja he menivät puutarhaan lyhdyt, soihdut ja aseet käsissään (Joh. 18:1-3).

Teuvo, sinähän olet käynyt usein Jerusalemissa, turistioppaana ja muutenkin. Onko siellä yhä tuo ”Kidroninpuro”. Jos on, niin missä se on?

No, joka tapauksessa tuo Kidronin puron tai wadin toisella puolella oleva paikka oli kaikille Jeesuksen opetuslapsille tuttu, myös Juudakselle, koska Jeesus oli Jerusalemissa käydessään ollut siellä monesti yöstä. Näinhän myös Luukkaan evankeliumissa kerrotaan (21:37).

Johanneksen evankeliumi jättää kertomatta siitä, kuinka Jeesus rukoili tuolla puutarhassa nimeltä Getsemane. Matteus, Markus ja Luukas sensijaan kertovat, että opetuslapset nukahtelivat kesken rukouksen ja Jeesus kävi herättelemässä heitä monta kertaa. Mutta Johannes ei tätä mainitse, vaan menee heti Jeesuksen vangitsemiseen.

Pidättäjinä roomalaiset sotilaat

Johanneksen evankeliumin mukaan Juudaksella oli mukanaan *speira* eli kohortti roomalaisia sotilaita. Tämä tuskin tarkoittaa koko kohorttia, sillä sellaisessa oli kuusisataa miestä. Ehkä

Johanneksen tarkoituksena on sanoa, että sotilaat oli otettu Jerusalemiin sijoitetusta roomalaisesta kohortista.

Tämä on sikäli mielenkiintoista, sillä Matteus, Markus ja Luukas eivät puhu roomalaista sotilaista tässä vaiheessa mitään. He antavat ymmärtää, että Jeesusta vangitsemissa oli juutalaisten ylipappien ja kirjanoppineiden lähettämä miesjoukko.

Johanneskin kyllä puhuu pidättämisessä mukana olleista ylipappien ja fariseusten miehistä. Tarkkaan ottaen sana on *hypeeretaas*, joka tarkoittaa juutalaisten korkeimman neuvoston, Sanhedrinin palveluksessa olevia upseereita. Nykyisin sanottaisiin että he olivat ”turvallisuuspoliisista”. He olivat jo aiemmin saaneet käskyn pidättää Jeesus, mutta olivat palanneet tyhjin käsin lähettäjiensä luo (ks. Joh. 7:32-46). Ehkä johtomiehet halusivat varmistaa, että näin ei taas kävisi, ja olivat siksi käyneet pyytämässä Pilatukselta vahvistukseksi roomalaisia sotilaita hänen kohortistaan. On ihan ymmärrettävää, että Pilatus tähän suostui, olihan hänenkin intresseissään estää uskonnolliset mellakat pääsiäisjuhlien aikaan. Ylipapit olivat varmaankin antaneet ymmärtää, että Jeesus oli tällainen potentiaalinen mellakan nostattaja.

Minä olen

Jeesus tiesi kaiken, mikä häntä odotti. Hän meni miehiä vastaan ja kysyi: "Ketä te etsitte?" "Jeesusta, sitä nasaretilaista", vastasivat miehet. Jeesus sanoi: "Minä se olen" (Joh. 18:4-5).

Jeesus oli siis täysin tietoinen siitä, mitä oli tapahtumassa. Silti hän ei lähtenyt pakoon. Hänen vastauksensa sotilaille ”Minä se olen” on alkukielellä eli kreikaksi pelkkä ”Minä olen”, *egoo eimi*. Se on Vanhan testamentin *palava pensas* –kertomuksesta tuttu Jumalan nimi, *Jahwe*, joka tarkoittaa ”Minä olen”.

Miesten joukossa oli myös Juudas, Jeesuksen kavaltaja. Kun Jeesus sanoi: "Minä se olen", he kaikki perääntyivät ja kaatuivat maahan. Jeesus kysyi uudelleen: "Ketä te etsitte?" He vastasivat: "Jeesus Nasaretilaista." Jeesus sanoi heille: "Johan minä sanoin, että se olen minä. Jos te minua etsitte, antakaa näiden toisten mennä." Näin kävivät toteen hänen omat sanansa: "Niistä, jotka olet haltuuni uskonut, en ole antanut yhdenkään joutua hukkaan." (Joh. 18:5-9)

Pimeimmälläkin kärsimyshistorian hetkellä Jeesuksen jumaluus näkyy hänen nöyrän ”orjan muotonsa” läpi. Hän on yhä Jumala itse, ”Minä olen”. Siksi hänen edessään pimeyden voimat perääntyivät ja kaatuivat maahan, myös hänen kavaltajansa.

Mutta Jeesuksen jumaluus ei näy yksin hänen voimassaan. Se näkyy myös siinä, mitä hänen toinen ”minä olen” lausumansa tarkoittaa. Se tarkoittaa, että ”nämä toiset” eli paikalla olevat Jeesuksen omat saavat lähteä paikalta ja pelastuvat siltä kohtalolta, joka häntä itseään odottaa.

Tämä tarkoittaa, että Jumala, joka Jeesuksessa ilmoittaa itsensä ja nimensä, on syvimmiltään rakkaus, niin syvä rakkaus, että hän uhraa itsensä toisten puolesta.

Pietari sivaltaa korvan Malkokselta

Mutta kuten tavallista, opetuslapset, Pietari etunenässä, eivät sitä tajua:

Simon Pietarilla oli miekka. Hän veti sen esiin ja sivalsi ylipapin palvelijalta oikean korvan irti; palvelija oli nimeltään Malkos. Mutta Jeesus sanoi Pietarille: "Pane miekkasi tuppeen! Kun Isä on tämän maljan minulle antanut, enkö minä joisi sitä?" (Joh. 18:10-11)

Tässä kohden Johanneksen kertomus on yksityiskohtaisempi kuin kolme muuta evankeliumia. Ne kaikki kertovat tästä tapahtumasta, mutta ainoastaan Johanneksen kertomuksessa mainitaan, että miekan käyttelijä oli nimenomaan Pietari, ja että korvansa menettänyt ylipapin palvelija oli nimeltään Malkos. Tämä näyttäisi viittaavan siihen, että Johanneksen evankeliumin taustalla on sellaista tapahtuman silminnäkijään periytyvää perimätietoa, jota Matteuksella, Markuksella tai Luukkaalla ei ollut käytössään.

Mielenkiintoista on myös se, että Jeesus tässä kohden puhuu tulevasta kärsimyksensä ”maljana”, jonka Isä on hänelle antanut. Tätä samaa ilmausta käyttäen hän Matteuksen, Markuksen ja Luukkaan mukaan rukoili Getsemanessa Isäänsä ja pyysi, että Isä ottaisi häneltä pois ”tämän maljan”. Mutta hän lisäsi pyyntöönsä: ”Älköön kuitenkaan tapahtuko niin kuin minä tahdon, vaan niin kuin sinä.”

Jeesus sidotaan

Sotilaat, joita komensi korkea upseeri, ja juutalaisten lähettämät miehet vangitsivat nyt Jeesuksen, panivat hänet köysiin ja veivät hänet ensiksi Hannaksen luo. Hannas oli senvuotisen ylipapin Kaifaksen appi. Juuri Kaifas oli antanut juutalaisille neuvon, että olisi parasta, jos yksi mies kuolisi koko kansan puolesta (Joh. 18:12-14)

Tuo ”korkea upseeri” on alkukielessä *khiliarkhos*, ja se tarkoittaa kohortin päällikköä. Aika korkea-arvoinen heppu oli siis lähetty Jeesusta viemään.

Johannes mainitsee erikseen yksityiskohdan, jota muut evankelistat eivät mainitse: Jeesus sidottiin. Miksi se mainitaan? Ehkä se on kirjallinen viittaus Vanhan testamentin kertomukseen ”Abrahamin uhrista”. Siinä kerrotaan, kuinka Abraham ”satoi poikansa Iisakin ja pani hänet alttarille puiden päälle.” (Gen. 22:9). Näin Johannes haluaa rivien välissä sanoa, että Jeesuksen kärsimyksessä toteutui se, mitä kertomus Iisakin uhraamisesta symboloi. Jeesus on se sarvistaan pensaaseen tarttunut oinas, jonka Abraham Jumalan enkelin käskystä uhraasi alttarille sidotun poikansa Iisakin sijasta.

Jakeessa 18:13-14 puhutaan Hannaksesta ja hänen vävystänsä Kaifaksesta. Hannas oli ollut ylipappi alunperin, mutta roomalaiset olivat syrjäyttäneet hänet ja valinneet hänen tilalleen vävypoika Kaifaksen. Ilmeisesti appiukko Hannas oli kuitenkin edelleen se, joka kulissien takana johti papistoa ja myös ohjaili Kaifasta. Kai siksi joissain Uuden testamentin kohdissa Hannasta nimitetään ylimmäiseksi papiksi (ks. esim. Apt 4:6, Joh 18:15-22), vaikka virallisesti se pesti oli Kaifaksella.

Joka tapauksessa evankelista Johannes kertoo, että ensimmäiseksi Jeesus vietiin kuulusteltavaksi Hannaksen taloon.

Pietari kieltää Jeesuksen

Simon Pietari ja eräs toinen opetuslapsi menivät Jeesuksen perässä. Tuo toinen oli ylipapin tuttu ja pääsi siksi Jeesuksen mukana ylipapin palatsin pihaan. Pietari jäi seisomaan portin ulkopuolelle, mutta opetuslapsi, joka tunsu ylipapin, meni puhumaan porttia vartioivalle palvelustyölle ja toi Pietarin sisälle pihaan (Joh. 18:15-16)

Pietari siis seurasi Jeesuksen perässä vaivihkaa Hannaksen talon pihalle. Mutta kuka oli tuo ”toinen opetuslapsi”? On luultavaa, että kyseessä on apostoli Johannes Sebedeuksen poika eli ”se opetuslapsi, joka oli Jeesukselle rakas”. Häntä nimittäin kutsutaan Johanneksen evankeliumissa muuallakin nimityksellä ”se toinen opetuslapsi” (ks. Joh. 20:2-8).

Toisaalta on mietitty sitä, kuinka Gennesaretin järven rantamilla kalastamassa ollut Johannes Sebedeuksen poika olisi voinut olla ylipappi Hannaksen tuttu. Mutta on olemassa joitain viitteitä siitä, että hänen isänsä Sebedeus saattoikin olla varakas mies ja ehkä hyvinkin Jerusalemin pappispiirien tuttava. Ehkäpä opetuslapsi Johannes siis tosiaan tunsu Hannaksen ja pystyi saamaan Pietarinkin portista sisään Hannaksen talon sisäpihalle.

Se, että tuo ”toinen opetuslapsi” oli Johannes, selittäisi, miksi Johanneksen evankeliumin kärsimyshistoriassa on niin paljon sellaista yksityiskohtaista tietoa, joka puuttuu muista kolmesta evankeliumista. Ehkä Johanneksen evankeliumin taustalla on silminnäkijätietoa tapahtumien keskipisteessä mukana olleelta henkilöltä.

Palvelustyttö sanoi Pietarille: "Et kai sinäkin ole tuon miehen opetuslapsia?" "En ole", vastasi Pietari. Oli kylmä, ja siksi palvelijat ja vartijat olivat sytyttäneet hiilivalkean ja lämmittelivät sen ääressä. Myös Pietari seiso heidän joukossaan lämmittelemässä (Joh. 18:17-18)

Tässä Pietari kieltää Jeesuksen ensimmäisen kerran. Ehkä se lipsahti häneltä. Palvelustytön kysymys oli muotoiltu siten, että siihen odotettiin negatiivista vastausta. Ja niin Pietari sitten sanoikin ”En ole”. Kreikaksi se on ”*ouk eimi*” eli vastakohta Jeesuksen aiemmin sanomalle tunnustukselle ”*ego eimi*”: Minä olen.

Hannas kuulustelee Jeesusta

Ylipappi kysyi Jeesukselta hänen opetuslapsistaan ja opetuksestaan. Jeesus vastasi: "Minä olen puhunut julkisesti, koko maailman kuullen. Olen aina opettanut synagogissa ja temppelissä, kaikkien juutalaisten kokoontumispaikoissa. Salassa en ole puhunut mitään. Miksi sinä minulta kysyt? Kysy kuulijoiltani, mitä olen heille puhunut. He kyllä tietävät, mitä olen sanonut." (Joh. 18:19-21)

Hannas oli siis kiinnostunut Jeesuksen opetuslapsista. Varmaankin hän halusi tietää, kuinka vaikutusvaltainen Jeesus oli. Olisiko hänestä vaaraa vallanpitäjille?

Jeesus ei vastannut opetuslapsiaan koskevaan kysymykseen. Ehkä hän halusi edelleenkin suojella heitä, niin kuin oli tehnyt tilanteessa, jossa hänet oli pidätetty. Opetustaan koskevaan kysymykseen Jeesus vastasi, että hän oli opettanut julkisesti, ei salassa. Miksi ei kysytty hänen kuulijoiltaan? Miksei noudatettu normaalia oikeuden käynnin periaatetta ja kyselty todistajilta?

Tällainen vastaus ei kuitenkaan miellyttänyt paikalla olijoita:

Jeesuksen vastattua näin yksi lähellä seisovista vartijoista löi häntä kasvoihin ja sanoi: "Noinko sinä vastaat ylipapille?" Jeesus sanoi miehelle: "Jos puhuin väärin, osoita, mikä puheessani oli sopimatonta. Jos taas puhuin oikein, miksi lyöt minua?". (Joh. 18:22-23)

Jeesus tiesi, että Mooseksen lain nojalla oikeudenkäynnissä oli käytettävä todistajia, ja useampaa kuin yhtä todistajaa (ks. 5. Moos. 17:6; 19:15). Nyt todistajia ei oltu nähty vielä yhtään. Hän ei ollut sanonut mitään väärää.

Hannas lähetti Jeesuksen köysissä ylipappi Kaifaksen luo (Joh. 18:24)

Ilmeisesti Hannaksen talon kuulustelu oli vasta alustava kuuleminen. Se alkoi jumittua paikoilleen, minkä vuoksi Hannas lähetti Jeesuksen virallisempaan istuntoon vävynsä, varsinaisen virallisen ylipapin luo.

Jotkin aika varhaiset evankeliumin selittäjät (esim. kirkkoisä Augustinus) ovat olleet sitä mieltä, että Hannas ja Kaifas asuivat saman ison talon eri puolilla olevissa siivissä. Mutta tästä ei ole mitään varmuutta.